

Handläggare: Margareta Jonsson
08-606 93 07
margareta.jonsson@smohf.se

Haninge kommun
Kommunstyrelseförvaltningen
13681 Haninge

Remissyttrande - Näringsdepartementets betänkande Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m.

Beslut

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund beslutar att lämna följande yttrande inom livsmedelsområdet:

1. Förbundet ställer sig positivt till promemorians förslag om förändrad straffskala och införande av sanktionsavgifter för vissa överträdelser inom livsmedelsområdet.
2. Förbundet lämnar följande synpunkter på förslaget.

Haninge kommun har skickat Näringsdepartementets remiss ”Effektivare sanktioner i livsmedelskedjans m.m.” till Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund för yttrande. Haninge kommun önskar svar senast 30 april 2017.

Sammanfattning av förbundets synpunkter

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund är kontrollmyndighet inom området livsmedel varför yttrandet avser detta område.

Förbundet ställer sig mycket positiva till förslaget till förändrad straffskala samt införandet av sanktionsavgifter för överträdelser som kan bedömas vara mindre allvarliga. Vi anser att det inte ska löna sig att göra fel och bryta mot regler. Det får inte vara så att företag och andra som bryter mot livsmedelslagstiftningen ska få konkurrensfördelar. Detta är viktigt för att ge lagstiftningen legitimitet hos allmänhet och företagare.

Vi tror att förslaget, genom att ge livsmedelsbrott en högre prioriteringsordning eftersom fängelse finns med i straffskalan, skulle effektivisera arbetet med ökad lagefterlevnad. Att skriva en åtalsanmälan är för kontrollmyndigheterna ofta en omfattande och tidskrävande procedur, när åtalen sen avskrivs som de ofta gör idag, uppfattas det av kontrollmyndigheterna att arbetet är lönlöst. Med fängelse i straffskalan får ärendena högre prioritering i rättssystemet och längre preskriptionstid vilket innebär att chansen blir större att överträdelserna utreds och leder till fällande domar.

Det är angeläget att beslut om de nya sanktionsreglerna för enklare överträdelser kommer till stånd så snart som möjligt. I dagsläget leder dessa överträdelser i väldigt få fall till några påföljder alls vilket urholkar tilltron till lagstiftningen. Det är dessutom viktigt att arbetet med bedömningarna av vilka sanktionsavgifter som ska utgå för olika överträdelser kommer igång snarast. Inom livsmedelsområdet bör det arbetet överlätas till Livsmedelsverket.

Vi tror att sanktionsavgifter kommer ha en positiv effekt inom livsmedelskontrollen. Detta grundar vi på våra erfarenheter inom miljöbalksområdet. Hos Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund utfärdades 164 miljöstraffavgifter år 2010 för att förra året ha minskat till 26 stycken trots att antalet verksamheter kontinuerligt har ökat. Det tar vi som intäkt att miljöstraffavgifter har en positiv effekt på företagens vilja att följa lagstiftningen. Vi har uppfattningen att sanktionsavgifter inom livsmedelsområdet skulle ha samma effekt.

Bakgrund

Den 3 mars 2016 lades ett regeringsuppdrag (N 2016:B) ut avseende en översyn av straffskalan och sanktionsavgifter på områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd. Denna översyn har resulterat i promemorian Ds 2017:5 som nu är föremål för denna remiss.

Haninge kommun är en av remissinstanserna och har skickat den till Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund för yttrande. Förbundet är kontrollmyndighet inom området livsmedel i Nynäshamn, Haninge och Tyresö kommuner varför detta yttrande avser detta område.

Förslaget i korthet

I promemorian föreslås ändringar i straffbestämmelserna i livsmedelslagen och i lagen om foder och animaliska biprodukter samt att sanktionsavgifter införs för vissa överträdelser på områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd.

Syftet med förslagen är att åstadkomma mer effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för alla typer av överträdelser på områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd.

När det gäller straffbestämmelserna i livsmedelslagen och i lagen om foder och animaliska biprodukter föreslås att fängelse i högst två år införs i straffskalan för allvarliga överträdelser. Med allvarliga överträdelser föreslås avse sådana som:

- innebär eller kan innebära en fara för människors eller djurs liv eller hälsa
- innebär eller kan innebära ett omfattande vilseledande
- innebär eller kan innebära försvårad spårbarhet i större omfattning.

För sådana överträdelser som inte kan betraktas som de mest allvarliga men där straffsanktionering ändå bör anses påkallat föreslås att straffskalan alltså ska innehålla endast böter.

Det föreslås vidare att sanktionsavgifter i stället för straff införs för vissa överträdelser på områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd. Regler som ska omfattas av sanktionsavgiftssystemet föreslås vara sådana där överträdelser kan bedömas vara mindre allvarliga, såsom överträdelser av administrativa bestämmelser. Det föreslås att avgiftsskyldigheten ska baseras på strikt ansvar och att kontrollmyndigheterna ska besluta om avgifterna. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Att bedöma vilken sanktionsavgift som ska utgå för olika överträdelser föreslås överlåtas till Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

Varför finns det ett behov översyn av sanktioner?

Fram till 2006 när den nuvarande lagstiftningen infördes fanns fängelse i straffskalan för livsmedelsbrott. I den nuvarande lagstiftningen togs det av olika anledningar bort. Det innebär att man i dagsläget inte kan bli dömd till fängelse för ett livsmedelsbrott oavsett hur grovt det är. Dock går det att argumentera att det finns annan lagstiftning som kan komma in exempelvis brottsbalken men det har i princip visat sig svårt att tillämpa på den här typen av brott.

I EU-lagstiftningen som är basen för de livsmedelsbestämmelser som gäller, ställs krav på att medlemsstaterna har sanktioner som är effektiva, proportionerliga och avskräckande.

Det ska inte löna sig att göra fel och bryta mot regler. Företag och andra som bryter mot livsmedelslagstiftningen ska inte få konkurrensfördelar före företag som kämpar för att följa det regelverk som finns.

Varför införa fängelse i straffskalan?

Den här typen av brott har dragit till sig organiserad brottslighet. Det är lukrativt att utföra vissa livsmedelsbrott. Ett exempel på detta är att märka om eller till och med färga in utländskt fläskkött och påstå att det är svensk oxfilé och därmed tjäna pengar på oredlighet. Eftersom endast böter finns i straffskalan är det relativt riskfritt att på detta sätt tjäna stora pengar. Detta snedvrider konkurrensen och påverkar alla livsmedelsföretagares anseende.

När åklagarmyndigheterna prioriterar bland olika brott har brott med fängelse i straffskalan högre dignitet. Det leder till att den stora majoriteten av åtalsanmälningar för livsmedelsbrott som kontrollmyndigheterna lämnar in avskrivs. Att skriva en åtalsanmälan är ofta en omfattande och tidskrävande procedur, när åtalen sen läggs ned uppfattas det av kontrollmyndigheterna att arbetet är lönlöst.

Om inte fängelse finns i straffskalan är även åklagarens verktyg begränsade, exempelvis kan man inte göra husrannsakingar. Det gör att det kan bli svårare att utreda brott och leder ofta till att misstänkta brott avskrivs.

Preskriptionstiden är nu två år vilket kan vara kort tid för att hinna utreda och väcka åtal. När två års fängelse finns i straffskalan är preskriptionstiden fem år.

Närliggande lagstiftningar som djurskyddslagstiftningen och miljöbalken har två års fängelse i sina straffskalor.

Legitimiteten hos lagen och tilltron till livsmedelskontrollen urholkas i allmänhetens ögon, om inte det som uppfattas vara allvarliga överträdelser straffas på ett sätt som uppfattas tillräckligt ingripande.

Varför behövs sanktionsavgifter?

Det finns mindre allvarliga överträdelser av administrativ karaktär som idag är kriminaliserade, men som inte är prioriterade i rättssystemet och ofta avskrivs hos åklagarmyndigheten. Om verksamhetsutövare inte får någon påföljd när de bryter mot regelverket tappar det i legitimitet.

I ärenden där det är lätt att konstatera huruvida det är fråga om en överträdelse eller inte och överträdelsen är att anse av enklare art är det lämpligt med ett direkt sanktionssystem som hanteras av kontrollmyndigheterna. Det skulle innebära att polis och åklagare kan koncentrera sina resurser för att utreda allvarligare brott det vill säga en effektivare resursanvändning.

Förbundets synpunkter

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbunds remissvar tar enbart upp livsmedelsområdet där vi är kontrollmyndighet.

Generellt anser vi att det inte ska löna sig att göra fel och bryta mot regler. Det får inte vara så att företag och andra som bryter mot livsmedelslagstiftningen ska få konkurrensfördelar före företag som kämpar för att följa det regelverk som finns.

Vi tror att sanktionsavgifter kommer ha en positiv effekt inom livsmedelskontrollen. Detta grundar vi på våra erfarenheter inom miljöbalksområdet. Hos Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund utfärdades 164 miljösanktionsavgifter år 2010 för att förra året ha minskat till 26 stycken trots att antalet verksamheter kontinuerligt har ökat. Det tar vi som intäkt att miljösanktionsavgifter har en positiv effekt på företagens vilja att följa lagstiftningen. Vi har uppfattningen att sanktionsavgifter inom livsmedelsområdet skulle ha samma effekt.

Att skriva en åtalsanmälan är ofta en omfattande och tidskrävande procedur. Av olika anledningar som redovisats tidigare avskrivs ofta åtal. Det uppfattas av kontrollmyndigheterna att nedlagda arbetet är lönlöst. Tid och möda som kunnat användas på något effektivare sätt. Med fängelse i straffskalan får ärendena högre prioritering i rättssystemet och längre preskriptionstid vilket innebär att chansen blir större att överträdelserna utreds och leder till fällande domar.

Detaljerna runt för vilka överträdelser som sanktioner ska användas och hur stora avgifterna ska vara föreslås hanteras av Livsmedelsverket. Vi ser att det är angeläget att sanktionsavgifterna kommer till stånd så snart som möjligt. Detta eftersom enklare överträdelser ofta avskrivs och därmed inte leder till någon påföljd alls. Det är skadligt för det allmänhetens tilltro till lagstiftning och kontroll.

Jens Möller
Förbundschef